

Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het *Rhynchosporion* (H7150)

Verkorte naam: Pioniervegetaties met snavelbiezen

1. Status

Habitatrichtlijn Bijlage I (inwerkingtreding 1994)

2. Kenschets

Beschrijving: Dit habitatype betreft pioniergemeenschappen op kale zandgrond in natte heiden. De kale plekken waar zich de pioniervegetaties met snavelbiezen kunnen ontwikkelen, ontstaan in natte heide op natuurlijke wijze door langdurige waterstagnatie in laagten. Dat gebeurt tegenwoordig nog maar zelden. Meestal ontstaan ze op onder invloed van menselijk handelen, bijvoorbeeld na het steken van plaggen of na intensieve betreding. Op geplagde plekken en heidepaadjes zijn de pioniervegetaties van het habitatype doorgaans slechts kortstondig aanwezig. Ze gaan daar al snel over in gesloten vochtige heidebegroeiingen, die deel uitmaken van habitatype H4010.

In de internationale literatuur worden deze pionierbegroeiingen meestal beschouwd als behorend tot één plantensociologisch verbond dat de veenslenken beschrijft, het *Rhynchosporion albae*. In ons land wordt een deel van de begroeiingen, de gemeenschappen van de plagplekken in de natte heide, gerekend tot het verbond dat de natte heide beschrijft, het *Ericion tetralicis*.

Binnen het habitatype worden geen subtypen onderscheiden.

Vegetatietypen:

Goed: Begroeiingen op die gerekend worden tot de associatie *Lycopodio-Rhynchosporium* (11Aa1).

Daarnaast worden begroeiingen van het *Caricion nigrae* (9Aa) en het *Eriophoro-Caricetum lasiocarpae* (10Ab1) tot het habitatype gerekend, in zoverre ze met de genoemde associaties kleinschalige mozaïeken vormen, maar niet domineren.

Code habitat (sub)type	Code	Vegetatietypen	Representativiteit	Voorwaarde
7150	09AA03A	<i>Carici curtae-Agrostietum typicum</i>	goed	2
7150	09RG02	<i>RG Carex nigra-Agrostis canina-[Caricion nigrae]</i>	goed	2
7150	10AA01A	<i>Sphagnetum cuspidato-obesitypicum</i>	goed	
7150	10AA02A	<i>Sphagno-Rhynchosporium sphagnetosum cuspidati</i>	goed	
7150	10AA02B	<i>Sphagno-Rhynchosporium sphagnetosum recurvi</i>	goed	
7150	10AB01	<i>Eriophoro-Caricetum lasiocarpae</i>	goed	2
7150	10AB01	<i>Eriophoro-Caricetum lasiocarpae</i>	goed	2
7150	10AB01	<i>Eriophoro-Caricetum lasiocarpae</i>	goed	2
7150	10RG02	<i>RG Carex rostrata-[Scheuchzerietea]</i>	goed	2
7150	10RG03	<i>RG Eriophorum angustifolium-Sphagnum-[Scheuchzerietea]</i>	goed	2
7150	11AA01	<i>Lycopodio-Rhynchosporium</i>	goed	
7150	11AA01	<i>Lycopodio-Rhynchosporium</i>	goed	

Betekenis binnen Europa: groot

Natte heiden komen in Europa wijd verspreid voor. Het zwaartepunt ligt in het laagland van de Atlantische kustzone en daarom heeft ons land een grote verantwoordelijkheid voor de natte

heiden en daaraan aansluitende begroeiingen. Natuurlijke voorkomens van habitattype H7150 zijn echter in ons land zeer schaars geworden en klein.

3. Kwaliteit

Kenmerken van een goede structuur en functie:

- Natuurlijke pionierplek (geen plagplek);
- Permanent hoge waterstanden;
- Kruidlaag wordt gedomineerd door schijngrassen;
- Moslaag wordt gedomineerd door veenmossen;
- Patroon van slenken en bulten;
- Aaneengesloten oppervlakte van het type ten minste 50 m².

4. Bijdrage van gebieden

Verspreiding binnen Nederland: Het habitattype is in ons land beperkt tot de hogere (pleistocene) zandgronden, waar het algemeen is op plagplekken in vochtige heiden. Natuurlijke laagten met pioniervegetatie zijn uiterst zeldzaam in vochtige heide.

Verspreidingskaart pioniervegetaties met snavelbiezen

Huidig voorkomen en Natura 2000: Het aandeel van het habitattype op plagplekken in de vochtige heide is, gezien het onbestendige karakter van de begroeiingen, sterk veranderlijk en afhankelijk van de heersende beheersvisie. Momenteel komt het type voor in de meeste grote vochtige heidegebieden, waar het een onderdeel vormt van het reguliere beheer (cyclisch plaggen). Het gaat bijvoorbeeld om Drents-Friese Wold en Leggelderveld (27), Dwingelderveld (30), Havelte-oost (27), Vecht- en Beneden-Reggegebied (39) en Veluwe (57).

H7150 pioniervegetaties met snavelbiezen: relatieve bijdrage van Natura 2000 gebieden

Natura 2000 gebied	Huidige rel. bijdrage (1)	Potentiele rel. bijdrage (2)	Argumentatie (1) of (2)
Drents-Friese Wold & Leggelderveld	++	++	(1) Opp. >15% goede kwaliteit
Dwingelderveld	++	++	(1) Opp. >15% goede kwaliteit
Boetelerveld	+	+	(1) Opp. < 2% goede kwaliteit
Brunsummerheide	+	+	(1) Opp. < 2% goede kwaliteit

Natura 2000 gebied	Huidige rel. bijdrage (1)	Potentiele rel. bijdrage (2)	Argumentatie (1) of (2)
Dinkelland	+	+	(1) Opp. 2-15%
Drentse Aa gebied	+	+	(1) Opp. 2-15%
Havelte-Oost	+	++	(1) Opp. 2-15% (2) opp. breidt uit naar >15%
Kampina & Oisterwijkse Vennen	+	++	(1) Opp. 2-15% (2) opp. breidt uit naar >15%
Kempenland-West	+	+	(1) Opp. < 2% goede kwaliteit
Landgoederen Brummen	+	+	(1) Opp. 2-15%
Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	+	+	(1) Opp. < 2% goede kwaliteit
Maasduinen	+	+	(1) Opp. < 2% goede kwaliteit
Meinweg	+	+	(1) Opp. < 2% goede kwaliteit
Regte Heide & Riels Laag	+	+	(1) Opp. < 2% goede kwaliteit
Stelkampsveld	+	+	(1) Opp. < 2% goede kwaliteit
Vecht en Beneden-Reggegebied	+	+	(1) Opp. 2-15%
Veluwe	+	+	(1) Opp. 2-15%
Wijnjeterper Schar	+	+	(1) Opp. < 2% goede kwaliteit
Witterveld	+	+	(1) Opp. < 2% goede kwaliteit

5. Beoordeling landelijke staat van instandhouding

Trends: Plagplekken in de natte heide komen wel nog algemeen voor, maar de pionierbegroeiingen van de plagplekken zijn doorgaans weinig bestendig.

Recente ontwikkelingen: In de periode 1994-2004 heeft het habitatype zich door plagbeheer waarschijnlijk iets uitgebreid.

Beoordelingsaspect natuurlijk verspreidingsgebied: gunstig
Het areaal van het habitatype is de afgelopen eeuw waarschijnlijk min of meer stabiel gebleven. Daarbij heeft echter een verschuiving plaatsgevonden van natuurlijke pionierbegroeiingen naar pionierbegroeiingen op plagplekken.

Beoordelingsaspect oppervlakte: gunstig
Wat betreft de plagplekken in de natte heide, is in de laatste decennia een duidelijke vooruitgang te constateren. Dit is een gevolg van de vele, kleinschalig en grootschalig uitgevoerde herstelprojecten in heiden waarvan het type weet te profiteren.

Beoordelingsaspect kwaliteit: matig ongunstig
1. Typische soorten: In de soortensamenstelling van de laagten en plagplekken in natte heiden hebben zich voor zover bekend geen noemenswaardige veranderingen voorgedaan.
2. Structuur en functie: Er heeft een duidelijke verschuiving plaatsgevonden van natuurlijke pionierbegroeiingen naar pionierbegroeiingen op plagplekken. Waren deze begroeiingen in het verleden een duurzaam onderdeel van het (natte) heidelandschap, tegenwoordig wordt het voorkomen van het habitatype vooral bepaald door menselijk beheer.

Beoordelingsaspect toekomstperspectief: matig ongunstig
Het perspectief voor behoud van oppervlakte en soortensamenstelling is tamelijk gunstig, zolang er geen veranderingen in het beheer van natte heiden optreden. Het perspectief op herstel van natuurlijke pionierbegroeiingen in natte heide is echter ongunstig, gezien de hiervoor vereiste verhogingen van de waterstanden.

Definitie gunstige staat van instandhouding: Vooralsnog moet voor behoud van een gunstige staat het voorkomen van het habitatype in minimaal 50 atlasblokken worden gegarandeerd.

Daarbij moet op ten minste 10 locaties het habitatype onder natuurlijke omstandigheden optreden. Ten minste 85% van de typische soorten dient in een gunstige staat van instandhouding te verkeren

Oordeel: matig ongunstig

Aspect	1994	2004
Verspreiding	gunstig	gunstig
Oppervlakte	matig ongunstig	gunstig
Kwaliteit	matig ongunstig	matig ongunstig
Toekomst	matig ongunstig	matig ongunstig
Beoordeling Svl	matig ongunstig	matig ongunstig

6. Literatuur

- Arts, G.H.P., H. van Dam, F.G. Wortelboer, P.W.M. van Beers & J.D.M. Belgers (2004). De toestand van het Nederlandse ven. Alterra-rapport 542, Wageningen, 123 pp.